ДЛЯ БУМАГ

С. Карамаев
Чоюкенин өмүр баяны.
(биография Чоюке)

рецензия Маленова

Ч. Айтматов атындагы тил жана адабият институту
Кол жазмалар фондусу
Инв. № 151а
Кыргыз Республикасынын Улуттук илимдер академиясы

Институт языка, литературы
Рукоп. фонд
Инв. № 151а
10 окт. 1979 г.
Кир. ФАН СССР гор. Фрунзе

Институт языка, литературы и истории
Рукоп. фонд
Инв. № ~~1996~~
13/IX 50.
Кир. ФАН СССР гор. Фрунзе

151а

Рецензия

„Чоюкенин өмүр баяны" көлөмү 8 1/2 барак, кол жазма. Сектордун тапшыруусу боюнча жазып тапшырган жомокчу Сайакбай Каралаев. Кол жазмадагы материалда белгилүү жомокчу Чоюкенин өмүр баяны, манасты кантип үйрөнгөндүгү жазылган. Сектордун фольклордук фондусунда Чоюкенин бүт өмүр баянын ичине алган материал жок. Ошондуктан Сайакбай Каралаев тарабынан жазылган кол жазманы фольклордун фондуга алууга болот

[illegible]

30/IX 50 г.

Т. Камалидинова

Принять в фонд ИЯЛИ [illegible] 9/IX-1950 г.

[illegible] биографических сведений о Чойке, сообщаемых Каралаевым, в фондах не имеется. Следует материал в фонды принять и оплатить по установленным нормам.

[illegible]

5/IX 50 г.

инв № 20. Чоюкенин өмүр баяны

Чоюкенин өмүр баяны

Чоюке Өмүр уулу арык уруусунан, арыктын ичинен Байым уулдарынан.

1863-жылы Кара болток деген жерде кедей үй-бүлөсүнөн туулган. Бир атадан беш эркек төрт кыз болгон. Тогуз баланы багалбай жакырчылыктын каатын көп тарткан адам болгон.

13-жашка чыкканга Чоюке эне-атасынын карамагында жүргөн экен. 13-төн 18 жашка чыкканга байлардын коюн кайтарып жүргөн.

18ден 20 жашка чейин Калемисе деген ак-сүйүк оруусуна суу сугарып, отун чаап, төшөгүн оруп, курумдук оокатынан ашпай жүргөн экен.

Бир күнү суу сугарып, чалынып-чарчап, катында жок балада жок, катын-бала болууга чамада жок, кедейликтен ишим жок, жарлыктан кылган ишим жоок сага чейин кабып кеткен экен. „О, чиркин ай, жалбырактан чаб кылдым, эй, жазаган сага не кылдым, эз бирөөнүн мингенин жорго кылдың, эз бирөөнүн кийгенин торко кылдың" деп талгын талып турганда, Семиз белдик Кененбай кырк жигиттүү кийкоп адам эле, ошол Кененбайдын жигити Жалмамбет теке деген ~~жоо~~ менен

„О курган, Гочке эмне кылып турагың" - деп
бастырып келишет.
– Ой эмне кылып турайын, жардылыктын,
жокчулуктун укуругунан кутула албай тура-
мын.

Ошондо жалмамбет: „О Чыркин ат
Жалының барда жалынган
Жаман эрди билгин — деп

Шымың ± май куйругуна чыгып качып калыптыр,
сөзүндөн өрт куюй турган немтой экениң,
Кээ бирөөдөн бир миң жылкы бар, токсут
кайрыган бир да киши жок, ошону бору эле
жей жатпайбы, бору деген жаткан итко, ошол
итче да жоксуңбу,* жалынсаңда жыл оңки ат
жылкыңды кайтарып берсең да, оз ыразылыгың
менен бир тай бербейт, ошондуктан, коргоосун коргуй,
көмөөсүн көмө уурдап, жалыңды байтайсың?

Орустун бир болкосуно (булка) кулдап-
туштап суу+ сугарып сени кийсе кудай кыш-
най жерит, жүр биз менен дейт.

Карныра дели гоз жайлоо бар, ошого кадим-
кидей шаар салынган, анда калмакта казак-
та, кыргызда бар. Ошол жерге барып биз менен
бирге жүр.

Ошол жерден Жаммамбет теке бир тай берди,
ошол тайды минип алып, алардын эрчип
Каркырага бардым.
Бир уйгурдан тапту алып берипти, уйгурдан
тура түр деп экөө жөнөп кетишет.
Эр токуму менен бир бээни уурдап келишип
мени миңгизишти, сен түз эле Кенебайдын
айлына кеткин деп. Бул бээ уурдалып келин-
ген бээ болгондуктан, таанышса кармап алат го
деп, качууга киришитим.
Күтүргөн булак, сандал булак деген кенже тер-
бес токой-читтин арасынан жалгыз аяк
жол менен келе жатканмын. Бүткөн боюм
ымыр-чымыр болуп, коркуп келе жатып
кызыл-кыя деген жерге жетип калдым.
Жан жүрбөгөн, жалгыз кана чуру жерге жаңы
эле, өзүмөн өзүм эле дүмбүлдөк чыкканбы эле,
түрбүлдөк чыкканбы эле корко баштадым.
Башта жан жүрбөгөн жолдо алдымда бугунун
эки мүйүзү каркайып эле тигилип калып-
тыр, муну көргөндө кулагыма уу-чуу тушуп
көзүм бозоруп, эчтекени көрбөй калдым.
Сержентин кашасы деген карагайлуу чок бир
алып жер бар эле, ошол жерге баргыча бөз үй
тигилип калыптыр. А мен өлүмүнчө, бул эми-
деги керемет деп аң-таң калдым.